

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2023. gada 24. jūlijā*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzība – LESD 325. panta 1. punkts – FIA konvencija – 2. panta 1. punkts – Pienākums ar atturošiem un efektīviem līdzekļiem apkarot krāpšanu, kas apdraud Savienības finanšu intereses – Pienākums paredzēt kriminālsodus – Pievienotās vērtības nodoklis (PVN) – Direktīva 2006/112/EK – Krāpšana lielā apmērā PVN jomā – Kriminālatbildības noilguma termiņš – Konstitucionālās tiesas spriedums, ar ko par spēkā neesošu atzīta valsts tiesību norma, kura reglamentē šī termiņa apturēšanas iemeslus – Sistēmisks nesodāmības risks – Pamattiesību aizsardzība – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 49. panta 1. punkts – Noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības princips – Krimināltiesību normu paredzamības un precizitātes prasības – Labvēlīgāku krimināltiesību normu (*lex mitior*) retroaktīvas piemērošanas princips – Tiesiskās drošības princips – Valsts pamattiesību aizsardzības standarts – Dalībvalsts tiesu pienākums nepiemērot šīs dalībvalsts Konstitucionālās tiesas un/vai augstākās tiesas spriedumus, ja tie neatbilst Savienības tiesībām – Tiesnešu disciplināratbildība šo spriedumu neievērošanas gadījumā – Savienības tiesību pārākuma princips

Lietā C-107/23 PPU [*Lin*]ⁱ

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Curtea de Apel Braşov* (Braşovas apelācijas tiesa, Rumānija) iesniegusi ar 2023. gada 22. februāra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts tajā pašā dienā, krimināllietā pret

C.I.,

C.O.,

K.A.,

L.N.,

S.P.,

piedaloties

Statul român,

TIESA (virspalāta)

* Tiesvedības valoda – rumāņu.

ⁱ — Šis lietas nosaukums ir izdomāts. Tas neatbilst neviena lietas dalībnieka reālajam personvārdam vai nosaukumam.

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], priekšsēdētāja vietnieks L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], palātu priekšsēdētāji A. Prehala [*A. Prechal*], K. Likurģs [*C. Lycourgos*] (referents), J. Regans [*E. Regan*], P. Dž. Švirebs [*P. G. Xuereb*], L. S. Rosi [*L. S. Rossi*] un D. Gracijs [*D. Gratsias*], tiesneši Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], S. Rodins [*S. Rodin*], F. Biltšens [*F. Biltgen*], N. Pisarra [*N. Jääskinen*], J. Pasers [*J. Passer*] un O. Spinjana-Matei [*O. Spineanu-Matei*],

ģenerāladvokāts: M. Kampos Sančess-Bordona [*M. Campos Sánchez-Bordona*],

sekretāre: R. Šereša [*R. Şereş*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2023. gada 10. maija tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

- C.I. vārdā – *C.-I. Gliga*, advokāts,
- C.O. vārdā – *M. Gornoviceanu*, avokatā,
- L.N. vārdā – *C.-I. Gliga*, advokāts,
- S.P. vārdā – *H. Crişan*, advokāts,
- Rumānijas valdības vārdā – *L.-E. Baţagoi*, *M. Chicu*, *E. Gane* un *O.-C. Ichim*, pārstāves,
- Eiropas Komisijas vārdā – *J. Baquero Cruz*, *F. Blanc*, *I. V. Rogalski*, *F. Ronkes Agerbeek* un *P. J. O. Van Nuffel*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2023. gada 29. jūnija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūģums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt LES 2. pantu, 4. panta 3. punktu un 19. panta 1. punkta otro daļu, LESD 325. panta 1. punktu, Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 49. panta 1. punkta pēdēģo teikumu, Konvencijas, kas izstrādāta uz Līguma par Eiropas Savienību K.3 panta pamata, par Eiropas Kopienu finanšu interešu aizsardģību, un kas parakstģta Briselē 1995. gada 26. jūlijā un pievienota Padomes 1995. gada 26. jūlija aktam (OV 1995, C 316, 48. lpp.; turpmāk tekstā – “FIA konvencģija”), 2. panta 1. punktu, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktģvas (ES) 2017/1371 (2017. gada 5. jūlijs) par cģņu pret krāpģšanu, kas skar Savienģbas finanšu intereses, izmantoģot krimināltiesģbas (OV 2017, L 198, 29. lpp.; turpmāk tekstā – “FIA direktģva”), 2. un 12. pantu, Padomes Direktģvu 2006/112/EK (2006. gada 28. novembris) par kopēģo pievienotģs vģrtģbas nodokļa sistģmu (OV 2006, L 347, 1. lpp.), Komisģjas Lēmumu 2006/928/EK (2006. gada 13. decembris), ar ko izveido mehānģsmu, lai nodroģinātu sadarbģbu un pārlģicinģtos par Rumānijā sasnieģto, novērģot noteģktus trģkumus tādģs jomģs kā tiesu sistģmas reforma un cģņa pret korupģģģju (OV 2006, L 354, 56. lpp.), kā arī Savienģbas tiesģbu pārkģkuma principu.

- 2 Šis lūgums ir iesniegts ārkārtas pārsūdzības ietvaros, ko iesnieguši C.I., C.O., K.A., L.N. un S.P. (turpmāk tekstā kopā – “prasītāji pamatlietā”), lūdzot atcelt viņiem ar galīgu spriedumu piespriesto brīvības atņemšanas sodu par krāpšanu nodokļu jomā un dalību organizētā noziedzīgā grupā.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

FIA Konvencija

- 3 FIA konvencijas 1. pants “Vispārīgie noteikumi” paredz:

“1. Krāpšanai, kas ietekmē Eiropas Kopienu finanšu intereses, šīs Konvencijas nozīmē ir jāsaturs šādas pazīmes:

[..]

b) attiecībā uz ieņēmumiem, jebkura apzināta darbība vai bezdarbība attiecībā uz:

- viltotu, nepareizu vai nepilnīgu apgalvojumu vai dokumentu lietošanu vai uzrādīšanu, kā rezultātā ir noticis nelikumīgs samazinājums Eiropas Kopienu Kopbudžeta fondos vai budžetos, kurus administrē Eiropas Kopienas, vai kurus administrē Eiropas Kopienu vārdā,

[..].

2. Saskaņā ar 2. panta otro daļu katra dalībvalsts veic nepieciešamos un piemērotos pasākumus, lai iestrādātu šī panta pirmo daļu savos nacionālajos normatīvajos aktos krimināltiesību jomā tādā veidā, lai tajā minētās darbības tiktu atzītas par noziedzīgiem nodarījumiem.

3. Saskaņā ar 2. panta otro daļu katra dalībvalsts veic arī nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka sagatavošanās vai apgādāšana ar viltotiem, nepareiziem vai nepilnīgiem apgalvojumiem vai dokumentiem, ja tam ir šī panta pirmajā daļā minētās sekas, tiek atzīta par noziedzīgu nodarījumu, ja vien tas jau nav sodāms kā atsevišķs noziedzīgs nodarījums vai kā līdzdalība, uzkūdišana vai mēģinājums izdarīt krāpšanu, kas definēta šī panta pirmajā daļā.

[..]”

- 4 Šīs konvencijas 2. pants “Sodi” noteic:

“1. Katra dalībvalsts veic nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka 1. pantā minētā darbība un 1. panta pirmajā daļā minētā līdzdalība, uzkūdišana vai nodarījuma mēģinājums ir sodāmi ar efektīviem, proporcionāliem un no šādām darbībām atturošiem kriminālsodiem, ietverot vismaz liela apmēra krāpšanu gadījumos sodus, kas saistīti ar brīvības atņemšanu, kam par pamatu var būt izdošana, tādējādi saprotot, ka par liela apmēra krāpšanu atzīstama krāpšana, kuras priekšmets ir tā minimālā summa, ko noteikusi katra dalībvalsts. Šī minimālā summa nevar pārsniegt 50 000 [EUR].

2. Tomēr mazāka apmēra krāpšanas gadījumos, kuros summa ir mazāka par 4000 [EUR] un kuri, saskaņā ar dalībvalsts normatīvajos aktos noteikto, nesatur sevišķi nopietnus apstākļus, dalībvalsts var noteikt citus sodus kā tos, kas ir uzskaitīti šī panta pirmajā daļā.

[..]”

FIA direktīva

5 FIA direktīvas 16. pants “[FIA konvencijas] aizstāšana” precizē:

“[FIA konvencija], tostarp tās 1996. gada 27. septembra, 1996. gada 29. novembra un 1997. gada 19. jūnija protokoli, ar šo tiek aizstāta ar šo direktīvu attiecībā uz dalībvalstīm, kurām tā ir saistoša, no 2019. gada 6. jūlija.

Attiecībā uz dalībvalstīm, kurām šī direktīva ir saistoša, atsauces uz konvenciju uzskata par atsaucēm uz šo direktīvu.”

Rumānijas tiesības

Rumānijas Konstitūcija

6 Labvēlīgāku krimināltiesību normu (*lex mitior*) retroaktīvas piemērošanas princips ir noteikts *Constituția României* (Rumānijas Konstitūcija) 15. panta 2. punktā, saskaņā ar kuru “likums rada tiesiskas sekas tikai nākotnē, izņemot labvēlīgākas krimināltiesību vai administratīvo tiesību normas”.

7 Rumānijas Konstitūcijas 147. panta 1.–4. punkts noteic:

“1. Patlaban spēkā esošo likumu un rīkojumu tiesību normas, kā arī tiesību normas, kas tiek atzītas par nesaderīgām ar Konstitūciju, zaudē juridisko spēku četrdesmit piektajā dienā pēc *Curtea Constituțională* [(Konstitucionālā tiesa, Rumānija)] lēmuma publicēšanas, ja šajā laikā attiecīgi parlaments vai valdība nespēj saskaņot ar Konstitūciju tās tiesību normas, kas atzītas par nesaderīgām ar Konstitūcijas tiesību normām. Visā šajā laikposmā automātiski tiek apturēta to tiesību normu piemērošana, kas atzītas par nesaderīgām ar Konstitūciju.

[..]

4. *Curtea Constituțională* [(Konstitucionālā tiesa)] nolēmumus publicē *Monitorul Oficial al României* [(Rumānijas oficiālais vēstnesis)]. Šie nolēmumi ir vispārēji saistoši, sākot no to publicēšanas dienas, un tiem ir vienīgi uz nākotni vērstas tiesiskās sekas.”

Rumānijas krimināltiesību normatīvie akti

- 8 Krāpšana nodokļu jomā 2005. gada 15. jūlija *Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale* (Likums Nr. 241/2005 par krāpšanas nodokļu jomā novēršanu un apkarošanu; 2005. gada 27. jūlija *Monitorul Oficial al României*, I daļa, Nr. 672), redakcijā, kas piemērojama pamatlietā, 9. pantā ir definēta šādi:

“1. Par krāpšanu nodokļu jomā uzskata un soda ar brīvības atņemšanu uz laiku no diviem līdz astoņiem gadiem un tiesību liegumu vai naudas sodu par šādām darbībām, kas izdarītas, lai izvairītos no nodokļu saistībām:

[..]

c) tādu izdevumu iegrāmatošana vai fiksēšana citos juridiskos dokumentos, kas neatbilst faktiskajiem darījumiem, vai citu fiktīvu darījumu iegrāmatošana vai fiksēšana;

[..].

2. Ja 1. punktā minētās darbības rada zaudējumus, kas pārsniedz 100 000 EUR – ekvivalentu summu attiecīgās valsts valūtā –, minimālo un maksimālo sodu palielina par pieciem gadiem.

3. Ja 1. punktā minētās darbības rada zaudējumus, kas pārsniedz 500 000 EUR – ekvivalentu summu attiecīgās valsts valūtā –, minimālo un maksimālo sodu palielina par septiņiem gadiem.”

- 9 2014. gada 1. februārī stājās spēkā 2009. gada 17. jūlija *Legea nr. 286/2009 privind Codul penal* (Likums Nr. 286/2009 par Kriminālkodeksu; 2009. gada 24. jūlija *Monitorul Oficial al României*, I daļa, Nr. 510; turpmāk tekstā – “Kriminālkodekss”).

- 10 Kā noteikts Kriminālkodeksa 154. panta 1. punkta b) apakšpunktā, vispārējais noilguma termiņš attiecībā uz noziedzīgiem nodarījumiem, kuros tiek vainoti prasītāji pamatlietā, ir desmit gadi.

- 11 Pirms Kriminālkodeksa stāšanās spēkā tiesību norma, kas reglamentē noilguma termiņu pārtraukšanu krimināllietās, paredzēja:

“Jebkura darbība lietā, par ko saskaņā ar likumu kriminālprocesa gaitā ir jāpaziņo aizdomās turētajam vai apsūdzētajam, pārtrauc 122. pantā paredzēto noilguma termiņu.”

- 12 Kriminālkodeksa 155. panta 1. punkta sākotnējā redakcija noteica:

“Kriminālatbildības noilgumu pārtrauc jebkuras procesuālās darbības veikšana kriminālprocesā.”

- 13 Minētais 155. panta 1. punkts tika grozīts ar 2022. gada 30. maija *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2022 pentru modificarea articolului 155 alineatul (1) din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal* (2022. gada 30. maija Valdības ārkārtas rīkojums Nr. 71/2022, ar ko groza Likuma Nr. 286/2009 par Kriminālkodeksu 155. panta 1. punktu; 2022. gada 30. maija *Monitorul Oficial al României*, I daļa, Nr. 531, turpmāk tekstā – “Valdības ārkārtas rīkojums Nr. 71/2022”) šādi:

“Jebkura procesuālā darbība lietā, par ko saskaņā ar likumu ir jāpaziņo aizdomās turētajam vai apsūdzētajam, pārtrauc kriminālatbildības noilguma termiņu.”

- 14 Labvēlīgāku krimināltiesību normu (*lex mitior*) retroaktīvas piemērošanas principa, kas noteikts Rumānijas Konstitūcijas 15. panta 2. punktā, tvērums ir precizēts Kriminālkodeksa 5. panta 1. punktā, saskaņā ar kuru:

“Ja laikā no noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas līdz brīdim, kad stājas spēkā galīgs spriedums, ir spēkā viena vai vairākas krimināltiesību normas, piemēro labvēlīgāko krimināltiesību normu.”

- 15 2010. gada 1. jūlija *Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală* (Likums Nr. 135/2010 par Kriminālprocesa kodeksu; 2010. gada 15. jūlija *Monitorul Oficial al României*, I daļa, Nr. 486), redakcijā, kas piemērojama pamatlietā, 426. panta “Gadījumi, kuros var celt ārkārtas atcelšanas prasības” b) punkts paredz:

“Ārkārtas atcelšanas prasību var celt par galīgajiem nolēmumiem krimināllietās šādos gadījumos:

[..]

b) kad apsūdzētais ir notiesāts, lai gan ir bijuši pierādījumi par to, ka pastāv pamats izbeigt tiesvedību.

[..]”

Tiesību akti par tiesnešu disciplinārajiem pasākumiem

- 16 2004. gada 28. jūnija *Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor* (Likums Nr. 303/2004 par tiesnešu un prokuroru statusu; pārpublicēts 2005. gada 13. septembra *Monitorul Oficial al României*, I daļa, Nr. 826) 99. pants noteica:

“Disciplināri pārkāpumi ir:

[..]

ș) *Curtea Constituțională* [(Konstitucionālā tiesa)] vai *Înalta Curte de Casație și Justiție* [(Augstā kasācijas tiesa, Rumānija)] pasludināto spriedumu par apelācijas sūdzībām tiesiskuma interesēs neievērošana;

[..]”

- 17 2022. gada 15. novembra *Legea nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor* (Likums Nr. 303/2022 par tiesnešu un prokuroru statusu; 2022. gada 16. novembra *Monitorul Oficial al României*, I daļa, Nr. 1102) 271. pants paredz:

“Disciplinārpārkāpumi ir:

[..]

s) pienākumu veikšana ļaunticīgi vai pieļaujot rupju neuzmanību.”

18 Minētā likuma 272. panta 1. un 2. punkts precizē:

“1. Tiesnesis vai prokurors rikojas ļaunprātīgi, ja tas apzināti pārkāpj materiālo vai procesuālo tiesību normas ar nolūku vai izsakot piekrišanu nodarīt kaitējumu personai.

2. Tiesnesis vai prokurors pieļauj rupju neuzmanību, ja tas kļūdaini, būtiski, neapšaubāmi un neattaisnoti pārkāpj materiālo vai procesuālo tiesību normas.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 19 2010. gadā prasītāji pamatlietā savos grāmatvedības dokumentos pilnībā vai daļēji nenorādīja komercdarījumus un ienākumus, kas gūti, pārdodot iekšzemes pircējiem dīzeļdegvielas, kuru viņi bija iegādājušies saskaņā ar akcīzes nodokļa atliktās maksāšanas režīmu, tādējādi nodarot zaudējumus valsts budžetam, tostarp saistībā ar pievienotās vērtības nodokli (PVN) un akcīzes nodokli dīzeļdegvielai.
- 20 Ar 2020. gada 30. jūnija spriedumu Nr. 285/AP krimināllietā *Curtea de Apel Braşov* (Braşovas apelācijas tiesa, Rumānija), kas ir iesniedzējtiesa, taisīja notiesājošu spriedumu jeb apstiprināja prasītāju pamatlietā notiesājošo spriedumu, kuru 2018. gada 13. marta spriedumā Nr. 38/S krimināllietā pasludināja *Tribunalul Braşov* (Braşovas apgabaltiesa, Rumānija), piespriežot brīvības atņemšanas sodu par krāpšanu nodokļu jomā, kas paredzēta 2003. gada 21. janvāra Likuma Nr. 241/2005 par krāpšanas nodokļu jomā novēršanu un apkarošanu 9. panta 1. punkta b) un c) apakšpunktā un 9. panta 3. punktā, redakcijā, kas piemērojama pamatlietā, kā arī par dalību organizētā noziedzīgā grupā, kura paredzēta 2003. gada 21. janvāra *Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea Criminalităţii organizate* (Likums Nr. 39/2003 par organizētās noziedzības novēršanu un apkarošanu; 2003. gada 29. janvāra *Monitorul Oficial al României*, I daļa, Nr. 50) 7. pantā kopsakarā ar 2. panta b) punkta 16. apakšpunktu – redakcijā, kas piemērojama pamatlietā, piemērojot Kriminālkodeksa 5. pantu.
- 21 Diviem prasītājiem pamatlietā – K.A. un S.P. – šī lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniegšanas brīdī bija piemērota brīvības atņemšana, izpildot *Curtea de Apel Braşov* (Braşovas apelācijas tiesa) 2020. gada 30. jūnija spriedumu Nr. 285/AP.
- 22 Prasītājiem pamatlietā tika piespriests arī samaksāt nodokļu zaudējumus, ieskaitot maksājamās PVN summas, par kopējo summu 13 964 482 Rumānijas lejas (RON) (aptuveni 3 240 000 EUR).
- 23 Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniedzējtiesa atsauca uz valsts judikatūru par Kriminālkodeksa 155. panta 1. punkta sākotnējo redakciju, kurai var būt izšķiroša ietekme uz prasītāju pamatlietā situāciju.
- 24 Precīzāk – šī tiesa norāda, pirmkārt, ka *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) ar 2018. gada 26. aprīļa spriedumu Nr. 297, kas publicēts 2018. gada 25. jūnijā (turpmāk tekstā – “*Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) spriedums Nr. 297/2018”), apmierināja iebildi par šīs tiesību normas neatbilstību konstitūcijai, ciktāl tajā bija paredzēta kriminālatbildības noilguma termiņa pārtraukšana “jebkādas procesuālas darbības” veikšanas gadījumā.

- 25 *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) it īpaši esot norādījusi, ka minētā tiesību norma nav paredzama un tajā nav ievērots noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības princips, ņemot vērā, ka vārdu salikums “jebkura procesuālā darbība” attiecas arī uz darbībām, par kurām nav paziņots aizdomās turētajam vai apsūdzētajam, tādējādi liedzot viņiem uzzināt, ka attiecībā uz viņu kriminālatbildību ir sācies jauns noilguma termiņš.
- 26 Tā arī esot konstatējusi, ka iepriekšējā tiesību norma atbilda paredzamības nosacījumiem, kas ietverti atbilstošajās konstitucionālajās tiesību normās, jo tā paredzēja, ka tikai tādas darbības veikšana, par kuru saskaņā ar likumu ir jāpaziņo aizdomās turamajam vai apsūdzētajam, var pārtraukt kriminālatbildības noilguma termiņu.
- 27 Otrkārt, no iesniedzējtiesas sniegtajiem paskaidrojumiem izriet, ka vairākus gadus pēc *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) sprieduma Nr. 297/2018 valsts likumdevējs nav rīkojies, lai aizstātu Kriminālkodeksa 155. panta 1. punkta normu, kas atzīta par neatbilstošu konstitūcijai.
- 28 Treškārt, iesniedzējtiesa precizē, ka *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) ar 2022. gada 26. maija spriedumu Nr. 358, kurš publicēts 2022. gada 9. jūnijā (turpmāk tekstā – “*Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) spriedums Nr. 358/2022”), apmierināja jaunu iebildi par neatbilstību Konstitūcijai attiecībā uz Kriminālkodeksa 155. panta 1. punktu. Minētajā spriedumā *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) esot skaidrojusi, ka tās spriedumam Nr. 297/2018 ir “vienkārša” sprieduma par neatbilstību konstitūcijai juridiskais raksturs. Uzsverdama, ka kopš sprieduma Nr. 297/2018 likumdevējs nebija rīkojies, kā arī to, ka pēdējā minētā sprieduma un nerīkošanās dēļ ir radusies jauna, neskaidra un neparedzama situācija attiecībā uz noteikumiem, kas piemērojami kriminālatbildības noilguma termiņa pārtraukšanai, *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) esot precizējusi, ka laikā no sprieduma Nr. 297/2018 publicēšanas līdz brīdim, kad stājies spēkā tiesību akts, ar ko nosaka piemērojamo normu, “[Rumānijas] pozitīvajās tiesībās [nebija] paredzēts neviens gadījums, kas ļautu pārtraukt kriminālatbildības noilguma termiņu”.
- 29 Turklāt *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) esot norādījusi, ka tās sprieduma Nr. 297/2018 mērķis ir nevis atcelt kriminālatbildības noilguma termiņus vai ieviest minēto termiņu pārtraukumu, bet gan saskaņot Kriminālkodeksa 155. panta 1. punktu ar konstitucionālajām prasībām.
- 30 Ceturtkārt, no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka 2022. gada 30. maijā, proti, pēc *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) sprieduma Nr. 358/2022 pasludināšanas, bet pirms tā publicēšanas, Rumānijas valdība, rīkodamās kā deleģētais likumdevējs, pieņēma Valdības ārkārtas rīkojumu Nr. 71/2022, kurš stājās spēkā tajā pašā datumā un ar kuru Kriminālkodeksa 155. panta 1. punkts tika grozīts tādējādi, ka kriminālatbildības noilguma termiņu pārtrauc ikviena procesuālā darbība, par ko ir jāpaziņo aizdomās turētajam vai apsūdzētajam.
- 31 Piektkārt, iesniedzējtiesa norāda, ka ar 2022. gada 25. oktobra spriedumu Nr. 67/2022, kas publicēts 2022. gada 28. novembrī, *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Augstā kasācijas tiesa) precizēja, ka Rumānijas tiesībās noteikumi par kriminālatbildības noilguma termiņa pārtraukšanu ietilpst materiālajās krimināltiesībās un ka līdz ar to uz tiem attiecas krimināltiesību normu retroaktīvas piemērošanas aizlieguma princips, neskarot labvēlīgākas krimināltiesību normas (*lex mitior*) retroaktīvas piemērošanas principu, kas it īpaši ir garantēts Rumānijas Konstitūcijas 15. panta 2. punktā.

- 32 Līdz ar to *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Augstā kasācijas tiesa) esot nospriedusi, ka par galīgu notiesājošo spriedumu principā var tikt celta ārkārtas atcelšanas prasība, pamatojoties uz *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) sprieduma Nr. 297/2018 un Nr. 358/2022 – kā labvēlīgāku krimināltiesību normu (*lex mitior*) – sekām. Tomēr šāda iespēja esot izslēgta tad, ja apelācijas tiesa jautājumu par kriminālatbildības noilgumu jau ir izskatījusi tiesvedībā, kurā taisīts šis galīgais notiesājošais spriedums.
- 33 Prasītāji pamatlietā cēla *Curtea de Apel Brașov* (Brašovas apelācijas tiesa) ārkārtas prasības atcelt šīs tiesas 2020. gada 30. jūnija spriedumu Nr. 285/AP. Pamatojoties uz Likuma Nr. 135/2010 par Kriminālprocesa kodeksu 426. panta b) punktu – redakcijā, kas piemērojama pamatlietai –, tie lūdz atcelt notiesājošo spriedumu krimināllietā tādēļ, ka viņi esot tikuši notiesāti, lai arī ir bijuši pierādījumi, ka ir pamats izbeigt kriminālprocesu, proti, bija beidzies kriminālatbildības noilguma termiņš.
- 34 Prasību pamatojumam šie prasītāji, balstoties uz labvēlīgāku krimināltiesību normu (*lex mitior*) retroaktīvas piemērošanas principu, atsaucas uz viņu kriminālatbildības noilgumu pēc *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) sprieduma Nr. 297/2018 un Nr. 358/2022.
- 35 Minētie prasītāji būtībā apgalvo, ka laikposmā no *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) sprieduma Nr. 297/2018 publicēšanas dienas, proti, 2018. gada 25. jūnija, līdz sprieduma Nr. 358/2022 publicēšanas dienai, proti, 2022. gada 9. jūnijam, Rumānijas tiesībās neesot bijis paredzēts nekāds pamats kriminālatbildības noilguma termiņa pārtraukšanai.
- 36 Tas, ka laikposmā starp šiem datumiem pozitīvajās tiesībās nebija paredzēts nekāds pamats kriminālatbildības noilguma termiņa pārtraukšanai, pats par sevi esot labvēlīgāka krimināltiesību norma, kas viņiem esot jāpiemēro saskaņā ar labvēlīgāku krimināltiesību normu (*lex mitior*) retroaktīvas piemērošanas principu, kurš tostarp ir nostiprināts Rumānijas Konstitūcijā.
- 37 Ja šāda interpretācija tiktu atbalstīta, iesniedzējtiesa konstatē, ka, ņemot vērā inkriminēto nodarījumu izdarīšanas datumu, Kriminālkodeksa 154. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzētais desmit gadu noilguma termiņš šajā gadījumā būtu beidzies, pirms nolēmums par prasītāju pamatlietā notiesāšanu būtu kļuvis galīgs, tādēļ kriminālprocess būtu jāizbeidz un nebūtu iespējams viņus notiesāt.
- 38 Šī tiesa norāda vairākus pamatus, kas tādā gadījumā kā pamatlietā aplūkots var izslēgt labvēlīgāku krimināltiesību normu (*lex mitior*) retroaktīvas piemērošanas principa piemērošanu, kā garantēts Rumānijas Konstitūcijā.
- 39 Minētā tiesa it īpaši norāda, ka tiesiskā situācija, ko raksturo noilguma termiņa pārtraukšanas pamata neesamība krimināllietās, uz kuru atsaucas prasītāji pamatlietā, izriet nevis no akta, kurā pausta likumdevēja griba, bet gan no *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) sprieduma, ar kuru Kriminālkodeksa 155. panta 1. punkta sākotnējā redakcija ir atzīta par neatbilstošu konstitūcijai. Labvēlīgāku krimināltiesību normu (*lex mitior*) retroaktīvas piemērošanas princips esot piemērojams tikai likumdevēja pieņemto likumu pēctecības laikā gadījumā.
- 40 Šajā kontekstā iesniedzējtiesa šaubās par to, vai ar Savienības tiesībām ir saderīga prasītāju pamatlietā aizstāvētā interpretācija, ciktāl tās iznākumā viņi tiktu atbrīvoti no kriminālatbildības par krāpšanu nodokļu jomā, kas var ietekmēt Eiropas Savienības budžetu, kā arī tās finanšu interešu aizsardzību. Šāda interpretācija, kas varētu būt piemērojama diezgan daudzās

krimināllietās, varētu aizskart tostarp LES 2. pantu un 19. panta 1. punkta otro daļu, LESD 325. panta 1. punktu, FIA konvencijas 2. panta 1. punktu, Lēmuma 2006/928 1., 3. un 4. pantu, FIA direktīvas 2. pantu un 12. panta 1. punktu, kā arī Direktīvu 2006/112.

- 41 Šajā ziņā šī tiesa norāda, ka, ņemot vērā tās rīcībā esošās nedaudzās norādes, *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) sprieduma Nr. 297/2018 un Nr. 358/2022 ietekme uz kriminālatbildības noilgumu var attiekties uz diezgan daudzām lietām. Valsts tiesas esot lēmušas par labu kriminālatbildības noilgumam, tostarp saistībā ar tādām ārkārtas atcelšanas prasībām kā pamatlietās aplūkotās. Turklāt Eiropas Komisija 2022. gada 22. novembra ziņojumā Eiropas Parlamentam un Padomei par Rumānijas panākumiem saskaņā ar sadarbības un pārbaudes mehānismu (COM(2022) 664 final) esot izteikusi bažas par šīs judikatūras ietekmi uz nozīmīgām izskatīšanā esošām krimināllietām.
- 42 Vēl iesniedzējtiesa uzsver, ka gadījumā, ja izrādīsies, ka Savienības tiesībām atbilstoša interpretācija, ņemot vērā tai izvirzītos pamatus, nav iespējama, tai varētu nākties atstāt nepiemērotus risinājumus, kurus *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) un/vai *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Augstā kasācijas tiesa) ir radušas judikatūrā, lemjot par apelācijas sūdzībām tiesiskuma interesēs.
- 43 Iesniedzējtiesa norāda, ka jaunais disciplinārais režīms, kas paredzēts Likuma Nr. 303/2022 par tiesnešu un prokuroru statusu 271. un 272. pantā, ļauj sodīt tiesnešus, kuri apzināti un tātad “ļauņprātīgi” vai pieļaudami rupju nolaidību minēto tiesību normu izpratnē nav ievērojuši *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) vai *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Augstā kasācijas tiesa) spriedumus par apelācijas sūdzībām tiesiskuma interesēs.
- 44 Šādos apstākļos *Curtea de Apel Brașov* (Brašovas apelācijas tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai LES 2. pants, LES 19. panta 1. punkta otrā daļa un 4. panta 3. punkts, tos skatot kopsakarā ar LESD 325. panta 1. punktu, [FIA konvencijas] 2. panta 1. punktu un [FIA direktīvas] 2. un 12. pantu, kā arī [Direktīvu 2006/112] – tāda principa gaismā, saskaņā ar kuru gadījumos, kad pieļauta tāda krāpšana lielā apmērā, kas apdraud Eiropas Savienības finanšu intereses, ir jāpiemēro efektīvi un atturoši sodi, vienlaikus piemērojot [Lēmumu 2006/928] [Hartas] 49. panta 1. punkta pēdējā teikuma gaismā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu tiesisko situāciju kā pamatlietā, kurā notiesātie apelācijas sūdzības iesniedzēji ar ārkārtas prasību lūdz atcelt galīgu notiesājošo spriedumu krimināllietā, apgalvojot, ka esot piemērojams tādas labvēlīgākas krimināltiesību normas piemērošanas princips – kura būtu piemērojama laikā, kad lieta tika izskatīta pēc būtības, un saskaņā ar kuru būtu paredzēts īsāks noilguma termiņš, kas būtu beidzies pirms lietas galīgas izlemšanas –, bet kura ir tikusi konstatēta pēc minētā brīža, ar valsts Konstitucionālās tiesas nolēmumu (*Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) spriedums [Nr. 358/2022]), ar kuru tiesību akta teksts, kas attiecas uz kriminālatbildības noilguma pārtraukšanu, tika atzīts par neatbilstošu konstitūcijai, norādot, ka likumdevēja bezdarbības dēļ nav veikti likumdošanas pasākumi, lai pielāgotu tiesību akta tekstu citam šīs Konstitucionālās tiesas nolēmumam, kas pieņemts četrus gadus pirms šī sprieduma [Nr. 358/2022] (*Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) spriedums [Nr. 297/2018]) – laikposms, kurā vispārējas jurisdikcijas tiesu judikatūra, kas izveidojās, piemērojot spriedumu [Nr. 297/2018], jau bija nostiprinājusies tādā nozīmē, ka minētais teksts turpināja pastāvēt formā, kas izriet no Konstitucionālās tiesas sprieduma [Nr. 297/2018], ar tādām praktiskām sekām, ka noilguma termiņš visiem noziedzīgiem

nodarījumiem, par kuriem galīgais notiesājošais spriedums nebija pasludināts pirms *Curtea Constituțională* [Konstitucionālā tiesa] sprieduma [Nr. 297/2018], tika samazināts uz pusi un ka kriminālprocess pret apsūdzētajiem lietā tādējādi tika izbeigts?

- 2) Vai LES 2. pants, kas attiecas uz tiesiskuma un cilvēktiesību ievērošanas sabiedrībā, kur valda taisnīgums, vērtībām, un LES 4. panta 3. punkts par lojālas sadarbības starp Savienību un dalībvalstīm principu, piemērojot [Lēmumu 2006/928] saistībā ar uzņemšanos nodrošināt Rumānijas tiesu sistēmas efektivitāti, lasot tos [Hartas] 49. panta 1. punkta pēdējā teikuma gaismā, kurā paredzēts labvēlīgāku krimināltiesību normu [piemērošanas] princips, ir jāinterpretē tādējādi – saistībā ar valsts tiesu sistēmu kopumā –, ka tie nepieļauj tādu tiesisko situāciju kā pamatlietā, kurā notiesātās personas ar ārkārtas prasību lūdz atcelt galīgu notiesājošo spriedumu krimināllietā, apgalvojot, ka ir piemērojams princips par labvēlīgāku krimināltiesību normu, kura būtu piemērojama laikā, kad lieta tika izskatīta pēc būtības – un saskaņā ar kuru būtu paredzēts īsāks noilguma termiņš, kas bija beidzies pirms lietas galīgas izlemšanas –, bet kura ir tikusi konstatēta pēc minētā brīža, ar valsts konstitucionālās tiesas nolēmumu (*Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) spriedums [Nr. 358/2022]), ar kuru tiesību akta teksts, kas attiecas uz kriminālatbildības noilguma pārtraukšanu, tika atzīts par neatbilstošu konstitūcijai, norādot, ka likumdevēja bezdarbības dēļ nav veikti likumdošanas pasākumi, lai pielāgotu tiesību akta tekstu citam šīs Konstitucionālās tiesas nolēmumam, kurš pieņemts četrus gadus pirms sprieduma [Nr. 358/2022] (*Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) spriedums [Nr. 297/2018]) – laikposms, kurā vispārējās jurisdikcijas tiesu judikatūra, kas izveidojās, piemērojot spriedumu [Nr. 297/2018], jau bija nostiprinājusies tādā nozīmē, ka minētais teksts turpināja pastāvēt formā, kas izriet no Konstitucionālās tiesas sprieduma [Nr. 297/2018], ar tādām praktiskām sekām, ka noilguma termiņš visiem noziedzīgiem nodarījumiem, par kuriem galīgais notiesājošais spriedums nebija pasludināts pirms *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) sprieduma [Nr. 297/2018], tika samazināts uz pusi, un ka kriminālprocess pret apsūdzētajiem lietā tādējādi tika izbeigts?
- 3) Apstiprinošas atbildes [uz pirmo un otro jautājumu] gadījumā un vienīgi tad, ja Savienības tiesībām atbilstīga interpretācija nevar tikt sniegta, vai Savienības tiesību pārākuma princips ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj valsts tiesisko regulējumu vai praksi, saskaņā ar kuru valsts vispārējās jurisdikcijas tiesām ir saistoši valsts konstitucionālās tiesas nolēmumi un saistošie valsts augstākās instances tiesas nolēmumi, un tādēļ tās nevar pēc savas ierosmes nepiemērot no minētajiem nolēmumiem izrietošo judikatūru (pretējā gadījumā tas būtu disciplinārpārkāpums), pat ja tās uzskata, ka, ņemot vērā Tiesas spriedumu [...], minētā judikatūra ir pretrunā tostarp LES 2. pantam, LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai un 4. panta 3. punktam, tos skatot kopsakarā ar LESD 325. panta 1. punktu, piemērojot [Lēmumu 2006/928], [Hartas] 49. panta 1. punkta pēdējā teikuma gaismā, kā tas ir situācijā pamatlietā?”
- 45 Ar 2023. gada 24. marta paziņojumu, kas Tiesā saņemts tajā pašā dienā, iesniedzējtiesa atsaucās uz vairākiem spriedumiem, kuri pasludināti laikā no 2022. gada 15. decembra līdz 2023. gada 8. martam un ar kuriem *Curtea de Apel București* (Bukarestes apelācijas tiesa, Rumānija) un *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Augstā kasācijas tiesa) esot apmierinājušas ārkārtas atcelšanas prasības attiecīgo personu kriminālatbildības noilguma dēļ.
- 46 Turklāt iesniedzējtiesa šajā paziņojumā ir uzsvērusi, ka kasācijas sūdzība ir vienīgā pārsūdzība, kas attiecīgā gadījumā ļautu apstrīdēt galīgu tiesas nolēmumu, pamatojoties uz tādu Savienības tiesību pārkāpumu, kādas Tiesa interpretēs atbildēs uz prejudiciālajiem jautājumiem. Tomēr 30 dienu

termiņš, skaitot no tā apelācijas tiesas nolēmuma paziņošanas, kurā ir jāiesniedz kasācijas sūdzība, esot šķērslis šādas pārsūdzības iesniegšanai, jo dienā, kad Tiesa lems par šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, šis termiņš lielākajā daļā attiecīgo lietu būs beidzies.

47 Līdz ar to iesniedzējtiesa lūdza Tiesu precizēt, ka “saskaņā ar lojālas sadarbības principu, lai ievērotu līdzvērtības un efektivitātes principus valsts procesuālās autonomijas ietvaros, kā arī lai nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi un nediskrimināciju pamatlietas pusēm salīdzinājumā ar tiesību subjektiem līdzīgās situācijās, gadījumā, ja tiek iesniegta kasācijas sūdzība par galīgiem tiesu nolēmumiem, kas tikmēr pieņemti līdzīgās lietās, valsts tiesām ir jānosprīž, ka [minēto termiņu] sāk skaitīt no tās Tiesas sprieduma pasludināšanas dienas”, kurā tā lemj par šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Par steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedības uzsākšanu

48 Izmantojot Tiesas Reglamenta 107. panta 3. punktā piešķirtās pilnvaras, Tiesas priekšsēdētājs aicināja ceturto palātu, kas norikota saskaņā ar šī reglamenta 108. panta 1. punktu, izvērtēt nepieciešamību šim lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu piemērot Eiropas Savienības Tiesas statūtu 23.a panta pirmajā daļā paredzēto steidzamības tiesvedību.

49 No Reglamenta 107. panta 1. punkta izriet, ka steidzamības tiesvedību var piemērot tikai lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu, kuros ir izvirzīti viens vai vairāki jautājumi saistībā ar kādu no LESD trešās daļas V sadaļā minētajām jomām, jo V sadaļa attiecas uz brīvības, drošības un tiesiskuma telpu.

50 Šajā gadījumā prejudiciālie jautājumi tostarp attiecas uz FIA konvencijas – kas izveidota uz LES K.3 panta pamata – 2. panta 1. punkta interpretāciju. Pēdējais minētais pants kļuva par LES 31. pantu, un tā panti ir pārņemti LESD 82., 83. un 85. pantā, uz kuriem attiecas LESD trešās daļas V sadaļa.

51 No tā izriet, ka šajā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir uzdoti jautājumi par kādu no attiecīgajā V sadaļā minētajām jomām un ka tādējādi tam var tikt piemērota steidzamības tiesvedība.

52 Attiecībā uz steidzamības kritēriju no pastāvīgās judikatūras izriet, ka šis kritērijs ir izpildīts, ja personai, uz kuru attiecas pamatliesa, lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniegšanas dienā ir atņemta brīvība un ja tās turpmākā atrašanās apcietinājumā ir atkarīga no šī strīda atrisinājuma (spriedums, 2023. gada 12. janvāris, MV (Sodu apvienošana), C-583/22 PPU, EU:C:2023:5, 45. punkts un tajā minētā judikatūra).

53 Šajā ziņā no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka prasītājiem pamatlietā tika piespriests brīvības atņemšanas sods un ka divi no viņiem, proti, K.A. un S.P., joprojām izcieš attiecīgos sodus.

54 Atbildot uz lūgumu sniegt paskaidrojumus, ko Tiesa 2023. gada 15. martā nosūtīja iesniedzējtiesai, tā precizēja, pirmām kārtām, ka šie abi prasītāji pamatlietā tobrīd atradās ieslodzījumā, izpildot tās 2020. gada 30. jūnija spriedumu Nr. 285/AP krimināllietā, un, otrām kārtām, ka viņu apcietinājums tiktu izbeigts, ja tā nolemtu apmierināt ārkārtas atcelšanas prasības, ko tie tajā cēluši par viņu notiesāšanu.

- 55 Turklāt no minētās tiesas sniegtajiem paskaidrojumiem izriet, ka prasītāju pamatlietā celto ārkārtas atcelšanas prasību iznākums ir atkarīgs no Tiesas atbildēm uz uzdotajiem jautājumiem.
- 56 Šādos apstākļos, piemērojot Reglamenta 108. panta 1. punktu, Tiesas ceturrtā palāta pēc tiesneša referenta priekšlikuma un pēc ģenerālvokāta uzklaušīšanas 2023. gada 23. martā nolēma šim lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu pēc savas ierosmes piemērot steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedību.
- 57 Turklāt šī palāta, pamatojoties uz Reglamenta 113. panta 2. punktu, nolēma nodot šo lietu Tiesai, lai to iedalītu virspalātai.

Par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību

- 58 L.N. un C.I. apgalvoja, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir nepieņemams kopumā. L.N. šajā ziņā citastarp apgalvoja, ka Lēmumam 2006/928 un FIA direktīvai pamatlietas apstākļos nav nozīmes.
- 59 Rumānijas valdība turklāt jautā, vai trešajam uzdotajam jautājumam nav hipotētisks raksturs.
- 60 Visbeidzot, C.O., C.I. un Rumānijas valdība atsaucās uz šī sprieduma 47. punktā minētā lūguma nepieņemamību, pamatojoties uz to, ka pamatlietā iesniedzējtiesā esot iesniegta nevis kasācijas sūdzība, bet gan ārkārtas atcelšanas prasības.
- 61 Jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ar LESD 267. pantu ieviestās sadarbības starp Tiesu un valstu tiesām ietvaros tikai valsts tiesai, kura izskata lietu un kura ir atbildīga par pieņemamo tiesas nolēmumu, ņemot vērā lietas īpatnības, ir jānovērtē gan tas, cik lielā mērā prejudiciālais nolēmums ir nepieciešams sprieduma taisīšanai, gan arī Tiesai uzdoto jautājumu atbilstība. Tādējādi, ja uzdotie jautājumi ir par Savienības tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir pienākums pieņemt nolēmumu (spriedums, 2023. gada 21. marts, *Mercedes-Benz Group* (Ar pārveidošanas ierīcēm aprīkotu transportlīdzekļu ražotāju atbildība), C-100/21, EU:C:2023:229, 52. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 62 No tā izriet, ka uz jautājumiem par Savienības tiesībām attiecas nozīmīguma pieņēmums. Atteikties lemt par valsts tiesas uzdotu prejudiciālo jautājumu Tiesa var tikai tad, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai Savienības tiesību interpretācijai nav nekādas saistības ar pamatlietas faktiskajiem apstākļiem vai tās priekšmetu, ja izvirzītā problēma ir hipotētiska vai arī ja Tiesai nav zināmi faktiskie un tiesiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem (spriedums, 2023. gada 21. marts, *Mercedes-Benz Group* (Ar pārveidošanas ierīcēm aprīkotu transportlīdzekļu ražotāju atbildība), C-100/21, EU:C:2023:229, 53. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 63 Šajā gadījumā, pirmkārt, attiecībā uz iesniedzējtiesas uzdotajiem trim prejudiciālajiem jautājumiem vispirms jāuzsver, ka šīs tiesas lūgtās Savienības tiesību interpretācijas dēļ tai varētu nākties nepiemērot *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) spriedumu Nr. 297/2018 un Nr. 358/2022 un/vai *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Augstā kasācijas tiesa) spriedumu Nr. 67/2022, uz kuriem prasītāji pamatlietā ir atsaukušies, lai tiktu konstatēts viņu kriminālatbildības noilgums. Līdz ar to šie jautājumi nav hipotētiski.

- 64 To paturot prātā, ir jānorāda, pirmām kārtām, ka saskaņā ar FIA direktīvas – kuras 2. un 12. panta interpretāciju iesniedzējtiesa lūdz sniegt pirmajā prejudiciālajā jautājumā – 16. pantu šī direktīva no 2019. gada 6. jūlija aizstāj FIA konvenciju. Pamatlietas rašanās fakti norisinājās 2010. gadā. Tādējādi minētā direktīva acīmredzami nav piemērojama šim strīdam un tās interpretācija nešķiet nepieciešama šī strīda atrisināšanai.
- 65 Otrām kārtām, ciktāl saskaņā ar Tiesai sniegto informāciju pamatlietas fakti nav uzskatāmi par korupciju, ir acīmredzams, ka arī Lēmuma 2006/928 interpretācijai nav nozīmes, lai atbildētu uz pirmo un otro prejudiciālo jautājumu.
- 66 Visbeidzot attiecībā uz pārējām Savienības tiesību normām, uz kurām attiecas trīs iesniedzējtiesas uzdotie prejudiciālie jautājumi, savukārt pietiek atgādināt, ka tad, ja nav acīmredzams, ka Savienības tiesību akta interpretācijai nav nekādas saistības ar pamatlietas faktiskajiem apstākļiem vai tās priekšmetu, iebildums par šī tiesību akta nepiemērojamību pamatlietā nav saistīts ar lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību, bet attiecas uz uzdoto jautājumu būtību (spriedumi, 2019. gada 19. decembris, *Dobersberger*, C-16/18, EU:C:2019:1110, 21. punkts, un 2023. gada 27. aprīlis, M.D. (Ieceļošanas aizliegums Ungārijā), C-528/21, EU:C:2023:341, 52. punkts).
- 67 Otrkārt, runājot par šī sprieduma 47. punktā minēto lūgumu, tas atbilstoši iesniedzējtiesas sniegtajiem paskaidrojumiem ir vērsti uz to, lai noteiktu, vai Savienības tiesībās ir prasīts, lai kasācijas sūdzības iesniegšanai paredzētais 30 dienu termiņš sāktos dienā, kad Tiesa pasludina spriedumu šajā lietā.
- 68 Pamatlietā iesniedzējtiesā ir iesniegta nevis kasācijas sūdzība, bet gan ārkārtas atcelšanas prasības, kā norādījuši C.O., C.I. un Rumānijas valdība.
- 69 Tādējādi šī sprieduma 47. punktā minētais jautājums attiecas uz hipotētisku problēmu šī sprieduma 62. punktā atgādinātās judikatūras izpratnē un ir jāatzīst par nepieņemamu.
- 70 No iepriekš minētā izriet, ka šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pieņemams, izņemot, pirmām kārtām, pirmo un otro jautājumu, ciktāl tie attiecas uz FIA direktīvas un Lēmuma 2006/928 interpretāciju, kā arī, otrām kārtām, šī sprieduma 47. punktā minēto jautājumu.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo un otro jautājumu

- 71 Pirmais un otrais jautājums, kas jāizskata kopā, attiecas uz LES 2. panta, 4. panta 3. punkta un 19. panta 1. punkta otrās daļas, LESD 325. panta 1. punkta, Hartas 49. panta 1. punkta pēdējā teikuma, FIA konvencijas 2. panta 1. punkta, kā arī Direktīvas 2006/112 interpretāciju.
- 72 Tomēr no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojuma izriet, ka šo jautājumu pamatā esošās iesniedzējtiesas šaubas būtībā attiecas uz to, kā interpretēt, pirmām kārtām, Savienības tiesību normas, ar kurām dalībvalstīm ir noteikts pienākums efektīvi cīnīties pret Savienības finanšu interešu prettiesisku apdraudējumu, un, otrām kārtām, garantijas, kas izriet no noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības principa.

- 73 Šādos apstākļos pirmais un otrais prejudiciālais jautājums ir jāizskata, ņemot vērā tikai LESD 325. panta 1. punktu, Hartas 49. panta 1. punktu un FIA konvencijas 2. panta 1. punktu.
- 74 No tā izriet, ka ar šiem jautājumiem iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai šīs tiesību normas ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts tiesām ir pienākums nepiemērot, pirmām kārtām, šīs dalībvalsts Konstitucionālās tiesas spriedumus, ar ko valsts tiesību norma, kurā reglamentēti kriminālatbildības noilguma termiņa pārtraukšanas pamati, ir atzīta par spēkā neesošu, jo saistībā ar prasībām par krimināltiesību normu paredzamību un precizitāti ir pārkāpts noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības princips, kā arī, otrām kārtām, minētās dalībvalsts augstākās tiesas spriedumu, no kura izriet, ka noteikumi, kas reglamentē šos pārtraukšanas pamatus un kas izriet no šīs konstitucionālās judikatūras, var tikt piemēroti retroaktīvi kā labvēlīgākas krimināltiesību normas (*lex mitior*), lai apstrīdētu galīgos notiesājošos spriedumus, ņemot vērā, ka šo spriedumu sekas ir tādas, ka diezgan daudz krimināllietu, tostarp lietas par tādu krāpšanu lielā apmērā, kas apdraud Savienības finanšu intereses, tiks izbeigtas kriminālatbildības noilguma dēļ.
- 75 Vispirms jānorāda, ka to noteikumu precīzo tvērumu, kuri Rumānijā reglamentē noilguma termiņu pārtraukšanu krimināllietās laikposmā no 2018. gada 25. jūnija – dienas, kad publicēts *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) spriedums Nr. 297/2018, – līdz 2022. gada 30. maijam – dienai, kad stājās spēkā Valdības ārkārtas rīkojums Nr. 71/2022, lietas dalībnieki apsprieda gan rakstveida apsvērumos, gan tiesas sēdē Tiesā.
- 76 Šajā ziņā jāatgādina, ka LESD 267. pantā paredzētajā procedūrā, kas balstīta uz skaidru funkciju sadalījumu starp valstu tiesām un Tiesu, tikai valsts tiesas kompetencē ir konstatēt un novērtēt pamatlietas faktus, kā arī interpretēt un piemērot valsts tiesības (spriedumi, 2023. gada 31. janvāris, *Puig Gordi* u.c., C-158/21, EU:C:2023:57, 61. punkts, kā arī 2023. gada 21. marts, *Mercedes-Benz Group* (Ar pārveidošanas ierīcēm aprīkotu mehānisko transportlīdzekļu ražotāju atbildība), C-100/21, EU:C:2023:229, 59. punkts).
- 77 Šajā gadījumā atbilstoši iesniedzējtiesas sniegtajiem paskaidrojumiem no *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) sprieduma Nr. 297/2018 un Nr. 358/2022, kas apkopoti šī sprieduma 23.–29. punktā, izriet, ka laikposmā no 2018. gada 25. jūnija līdz 2022. gada 30. maijam Rumānijas tiesībās nebija paredzēts nekāds pamats kriminālatbildības noilguma termiņa pārtraukšanai. Tādējādi, lai atbildētu uz pirmo un otro jautājumu, ir jāuzskata, ka tāds bija Rumānijas tiesību stāvoklis šajā laikposmā.
- 78 Ņemot vērā šī sprieduma 76. punktā atgādināto judikatūru, arī uz šiem jautājumiem ir jāatbild, balstoties uz to, kā iesniedzējtiesa ir interpretējusi *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Augstā kasācijas tiesa) spriedumu Nr. 67/2022, saskaņā ar kuru pēdējās minētās veiktā labvēlīgāku krimināltiesību normu (*lex mitior*) retroaktīvas piemērošanas principa interpretācija ļautu retroaktīvi mainīt šī noilguma pārtraukšanas pamatu neesamības Rumānijas tiesībās ietekmi uz procesuālajām darbībām pirms 2018. gada 25. jūnija, proti, *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) sprieduma Nr. 297/2018 publicēšanas dienas.

Par pienākuma ar atturošiem un efektīviem līdzekļiem apkarot krāpšanu, kas apdraud Savienības finanšu intereses, neizpildi

- 79 Ciktāl no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka pamatlīta tostarp attiecas uz nodarījumu, kas kvalificējams kā krāpšana lielā apmērā PVN jomā, ir jāatgādina, ka dalībvalstīm tostarp ir jāveic vajadzīgie pasākumi, lai garantētu efektīvu un pilnīgu pašu resursu – ieņēmumu,

kurus gūst, piemērojot vienotu likmi saskaņotajai PVN aprēķina bāzei, – iekasēšanu (spriedums, 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 182. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

- 80 Lai gan tā ir, kriminālsodu noteikšana, lai aizsargātu Savienības finanšu intereses, it īpaši pareiza šo ieņēmumu iekasēšana, ietilpst Savienības un dalībvalstu dalītajā kompetencē LESD 4. panta 2. punkta izpratnē (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 5. decembris, M.A.S. un M.B., C-42/17, EU:C:2017:936, 43. punkts).
- 81 Šajā gadījumā pamatlietas faktu norises laikā Savienības likumdevējs nebija saskaņojis noteikumus par noilgumu, kas piemērojami noziedzīgiem nodarījumiem, kuri apdraud Savienības finanšu intereses, un tā vēlāk tika veikta tikai daļēji, pieņemot FIA direktīvu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 5. decembris, M.A.S. un M.B., C-42/17, EU:C:2017:936, 44. punkts), un šī direktīva – kā jau norādīts šī sprieduma 64. punktā – pamatlietā nav piemērojama.
- 82 Tādēļ tādu noteikumu pieņemšana, kas regulē kriminālatbildības par noziedzīgiem nodarījumiem, kuri apdraud Savienības finanšu intereses, noilgumu pamatlietas faktu norises laikā bija dalībvalstu kompetencē. Tomēr šim valstīm, īstenojot šo kompetenci, ir jāievēro no Savienības tiesībām izrietošie pienākumi (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2019. gada 26. februāris, Rimšēvičs un ECB/Latvija, C-202/18 un C-238/18, EU:C:2019:139, 57. punkts, kā arī 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 216. punkts).
- 83 Saistībā ar šo jāuzsver, pirmkārt, ka LESD 325. panta 1. punktā dalībvalstīm ir uzlikts pienākums, veicot atturošus un efektīvus pasākumus, apkarot krāpšanu un citu nelikumīgu rīcību, kas apdraud Savienības finanšu intereses (spriedums, 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 181. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 84 Lai gan dalībvalstīm ir brīvība izvēlēties piemērojamos sodus, kuri var būt administratīvie sodi, kriminālsodi vai abu šo sodu kombinācija, tām tomēr saskaņā ar LESD 325. panta 1. punktu ir jānodrošina, lai par krāpšanu lielā apmērā vai citām nopietnām noziedzīgām darbībām, kas apdraud Savienības finanšu intereses, tiktu piemēroti efektīvi un atturoši kriminālsodi (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 191. punkts, kā arī 2022. gada 8. marts, Komisija/Apvienotā Karaliste (Ar pārāk zemu novērtējumu saistītas krāpšanas apkarošana), C-213/19, EU:C:2022:167, 219. punkts).
- 85 Otrkārt, FIA konvencijas 2. panta 1. punktā dalībvalstīm ir noteikts pienākums veikt vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka nodarījums, kurš kvalificējams kā krāpšana, kas apdraud Savienības finanšu intereses, tostarp krāpšana PVN jomā, ir sodāms ar efektīviem, samērīgiem un atturošiem kriminālsodiem, ietverot – vismaz krāpšanas lielā apmērā gadījumos, proti, ja runa ir par minimālo summu, ko nosaka dalībvalstis un kas nevar pārsniegt 50000 EUR, – brīvības atņemšanas sodus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 2. maijs, *Scialdone*, C-574/15, EU:C:2018:295, 36. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 86 Tādēļ šim valstīm ir jāraugās, lai valsts tiesībās paredzētie noteikumi par noilgumu ļautu efektīvi sodīt par noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar šādu krāpšanu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 5. decembris, M.A.S. un M.B., C-42/17, EU:C:2017:936, 36. punkts).

- 87 Šajā gadījumā no iesniedzējtiesas sniegtajiem paskaidrojumiem, kas apkopoti šī sprieduma 23.–32. punktā, izriet, ka, pirmām kārtām, piemērojot *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) spriedumu Nr. 297/2018 un Nr. 358/2022 laikposmā no 2018. gada 25. jūnija – sprieduma Nr. 297/2018 publicēšanas dienas – līdz 2022. gada 30. maijam – dienai, kad stājās spēkā Valdības ārkārtas rīkojums Nr. 71/2022, Rumānijas tiesībās nebija paredzēts neviens pamats, kas ļautu pārtraukt kriminālatbildības noilguma termiņu, un, otrām kārtām, saskaņā ar *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Augstā kasācijas tiesa) spriedumu Nr. 67/2022 uz šo konstitucionālo judikatūru var atsaukties kā uz labvēlīgāku krimināltiesību normu (*lex mitior*), tostarp, lai apstrīdētu galīgos notiesājošos spriedumus.
- 88 Attiecībā uz konkrētajām sekām, kādas varētu izrietēt no minētās judikatūras, iesniedzējtiesa norāda, ka tam, ka pamatlietā kā labvēlīgāka krimināltiesību norma (*lex mitior*) tiek piemērots no *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) sprieduma Nr. 297/2018 un Nr. 358/2022 izrietošais noteikums, saskaņā ar kuru iepriekšējā punktā minētajā laikposmā Rumānijas tiesībās nebija paredzēts pamats kriminālatbildības noilguma termiņa pārtraukšanai, sekas esot tādas, ka desmit gadu noilguma termiņš, kurš paredzēts attiecībā uz pamatlietā aplūkotajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, būtu beidzies, pirms prasītāju pamatlietā notiesājošs spriedums būtu kļuvis galīgs, un tādēļ kriminālprocess būtu jāizbeidz un nebūtu iespējams viņus notiesāt.
- 89 Iesniedzējtiesa arī uzsvēra, ka *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) spriedums Nr. 297/2018 un Nr. 358/2022 var ietekmēt “diezgan daudz lietu”, tostarp lietas, kas pabeigtas, pasludinot galīgu notiesājošus spriedumus, kuri varētu tikt apstrīdēti, izmantojot tādas ārkārtas prasības kā pamatlietā aplūkotās.
- 90 Turklāt, lai gan, kā norādīts šī sprieduma 65. punktā, Lēmums 2006/928 pats par sevi nav piemērojams tādai krāpšanai nodokļu jomā kā pamatlietā aplūkotā, tomēr Komisijas 2022. gada 22. novembra ziņojumā Eiropas Parlamentam un Padomei par Rumānijas sasniegto saskaņā ar sadarbības un pārbaudes mehānismu (COM(2022) 664 final), izpildot šī lēmuma 2. pantu, sniegtie dati apstiprina, ka pastāv risks, ka daudzi tādas krāpšanas lielā apmērā gadījumi, kas apdraud Savienības finanšu intereses, vairs nevarēs tikt sodīti ar to saistītās kriminālatbildības noilguma dēļ. Proti, no šī iesniedzējtiesas minētā ziņojuma izriet, ka *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) spriedums Nr. 297/2018 un Nr. 358/2022 varētu izraisīt “kriminālprocesa izbeigšanu un kriminālatbildības atcelšanu ļoti daudzās lietās” un ka radītajā situācijā pastāv “risks, ka tūkstošiem atbildētāju netiks saukti pie kriminālatbildības”.
- 91 No iepriekš minētajiem apstākļiem var secināt, ka tiesiskā situācija, kas izriet no *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) sprieduma Nr. 297/2018 un Nr. 358/2022, kā arī *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Augstā kasācijas tiesa) sprieduma Nr. 67/2022 piemērošanas, rada sistēmisku nesodāmības risku tādas krāpšanas lielā apmērā gadījumos, kas apdraud Savienības finanšu intereses, it īpaši lietās, kurās sarežģītības dēļ tiesību aizsardzības iestādēm ir nepieciešama ilgāka izmeklēšana.
- 92 Šāda sistēmiskas nesodāmības riska esamība nav saderīga ar LESD 325. panta 1. punkta un FIA konvencijas 2. panta 1. punkta prasībām, kas atgādinātas šī sprieduma 83.–86. punktā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 203. punkts).
- 93 Vispirms šajā ziņā valsts likumdevējam ir jāveic nepieciešamie pasākumi, lai izpildītu šīs prasības, it īpaši pieņemot nepieciešamās un vajadzības gadījumā grozot jau esošās tiesību normas, lai nodrošinātu, ka tiesiskais regulējums, kurš piemērojams kriminālvajāšanai un sodīšanai par tādu

krāpšanu lielā apmērā, kas apdraud Savienības finanšu intereses, tostarp noteikumi par kriminālatbildības noilgumu, ir saderīgs ar LESD 325. panta 1. punktu un FIA konvencijas 2. panta 1. punktu. Šis režīms ir jāveido tādējādi, lai tam raksturīgu iemeslu dēļ tas neradītu sistēmisku nesodāmības risku par šādiem noziedzīgiem nodarījumiem, vienlaikus nodrošinot apsūdzēto personu pamattiesību aizsardzību (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2017. gada 5. decembris, M.A.S. un M.B., C-42/17, EU:C:2017:936, 41. punkts, kā arī 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 193. punkts).

- 94 Tiesiskā situācija, kurā šis dalībvalsts konstitucionālā tiesa ir atzinusi par spēkā neesošu dalībvalsts tiesisko regulējumu, kas reglamentē kriminālatbildības noilguma termiņa pārtraukšanu, un atzinusi, ka tam nav iedarbības, un ko valsts likumdevējs nav labojis gandrīz četrus gadus, nav saderīga ar šī sprieduma 83.–86. punktā atgādināto pienākumu nodrošināt, lai valsts teritorijā izdarītās krāpšanas lielā apmērā gadījumi, kuri apdraud Savienības finanšu intereses, būtu sodāmi ar efektīviem un atturošiem kriminālsodiem. Šāda situācija, kas ietekmē vispārpiemērojamu tiesību normu, kura bija piemērojama visiem kriminālprocesiem un kuras neizstāšanu pēc tās atzīšanas par neatbilstošu konstitūcijai nevarēja paredzēt nedz kriminālvajāšanu veicošās tiesību aizsardzības iestādes, nedz krimināltiesas, ietver cieši saistīto risku, ka daudzi tādas krāpšanas lielā apmērā gadījumi, kas apdraud Savienības finanšu intereses, nevarēs tikt sodīti šī termiņa izbeigšanās dēļ, it īpaši lietās, kuru sarežģītības dēļ tiesību aizsardzības iestādēm ir jāveic ilgāka izmeklēšana.

Par valsts tiesām uzliktiem pienākumiem

- 95 No pastāvīgās judikatūras izriet, ka atbilstoši Savienības tiesību pārākuma principam gadījumā, ja valsts tiesisko regulējumu nav iespējams interpretēt atbilstīgi Savienības tiesībām, valsts tiesai, kurai ir pienākums savas kompetences ietvaros piemērot Savienības tiesību normas, izskatāmajā lietā ir jānodrošina šo normu pilnīga iedarbība, pēc savas ierosmes vajadzības gadījumā atstājot bez piemērošanas jebkuru, arī vēlāk pieņemtu, valsts tiesību normu, kas ir pretrunā Savienības tiesību normai ar tiešu iedarbību vai praksei, un nav nepieciešams lūgt vai gaidīt, lai tā vispirms tiktu atcelta likumdošanas kārtībā vai arī citā konstitūcijā paredzētā veidā (spriedumi, 1978. gada 9. marts, *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49, 24. punkts; 2019. gada 24. jūnijs, *Popławski*, C-573/17, EU:C:2019:530, 61. un 62. punkts, kā arī 2022. gada 22. februāris, RS (Konstitucionālās tiesas spriedumu iedarbība) C-430/21, EU:C:2022:99, 53. punkts).
- 96 Šajā gadījumā LESD 325. panta 1. punkts un FIA konvencijas 2. panta 1. punkts ir formulēti skaidri un precīzi un nav saistīti ne ar kādu nosacījumu, tādēļ tiem ir tieša iedarbība (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 253. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 97 Tādējādi principā valsts tiesām ir pilnībā jāizpilda no LESD 325. panta 1. punkta un FIA konvencijas 2. panta 1. punkta izrietošie pienākumi un nav jāpiemēro valsts tiesību normas, kuras tiesvedībā par tādu krāpšanu lielā apmērā, kas apdraud Savienības finanšu intereses, liedz piemērot efektīvus un atturošus sodus, lai apkarotu šādus noziedzīgus nodarījumus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 194. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 98 Tādējādi šķiet, ka principā valsts tiesām saskaņā ar minēto 325. panta 1. punktu un 2. panta 1. punktu ir pienākums nepiemērot *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) spriedumu Nr. 297/2018 un Nr. 358/2022, no kuriem izriet, ka laikposmā no 2018. gada 25. jūnija –

sprieduma Nr. 297/2018 publicēšanas dienas – līdz 2022. gada 30. maijam – dienai, kad stājās spēkā Valdības ārkārtas rikojums Nr. 71/2022, Rumānijas tiesībās nebija paredzēts nekāds pamats kriminālatbildības noilguma termiņa pārtraukšanai, jo šo spriedumu iznākumā kriminālatbildība ir noilgusi daudzos tādas krāpšanas lielā apmērā gadījumos, kas apdraud Savienības finanšu intereses, un līdz ar to, kā konstatēts šī sprieduma 91. punktā, ir radīts sistēmisks nesodāmības risks par šādiem nodarījumiem.

- 99 Tāpat saskaņā ar šīm tiesību normām valsts tiesām principā ir pienākums nepiemērot *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Augstā kasācijas tiesa) spriedumu Nr. 67/2022, ciktāl šis spriedums ļauj atsaukties uz kriminālatbildības noilgumu, pamatojoties uz *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) spriedumu Nr. 297/2018 un Nr. 358/2022 – kā labvēlīgāku krimināltiesību normu (*lex mitior*) – sekām tādas krāpšanas lielā apmērā gadījumos, kas apdraud Savienības finanšu intereses, un tādējādi palielina sistēmisku nesodāmības par šādiem nodarījumiem risku.
- 100 Tomēr vēl ir jāpārbauda, vai pienākums nepiemērot šādus spriedumus tādā situācijā kā pamatlietā aplūkotā nav pretrunā pamattiesību aizsardzībai.
- 101 Šajā ziņā jāatgādina, pirmkārt, – kā izriet no pastāvīgās judikatūras – pienākums nodrošināt Savienības līdzekļu efektīvu iekasēšanu neatbrīvo valstu tiesas no Hartā garantēto pamattiesību un Savienības tiesību pamatprincipu obligātas ievērošanas, jo kriminālprocess, kas uzsākts par noziedzīgiem nodarījumiem PVN jomā, ir Savienības tiesību īstenošana Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē (spriedumi, 2019. gada 17. janvāris, *Dzivev u.c.*, C-310/16, EU:C:2019:30, 33. punkts, kā arī – šajā nozīmē – 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion u.c.*, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 204. punkts).
- 102 Šajā gadījumā no iesniedzējtiesas sniegtajiem paskaidrojumiem izriet, ka valsts judikatūra, kurai ir nozīme pamatlietā un kura ir apkopota šī sprieduma 23.–32. punktā, ir balstīta uz diviem dažādiem principiem, proti, pirmām kārtām, – attiecībā uz *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) spriedumiem Nr. 297/2018 un Nr. 358/2022 – noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības principu – saistībā ar prasībām par krimināltiesību normu paredzamību un precizitāti, kā arī, otrām kārtām, – attiecībā uz *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Augstā kasācijas tiesa) spriedumu Nr. 67/2022 – labvēlīgāku krimināltiesību normu (*lex mitior*) retroaktīvas piemērošanas principu, tostarp attiecībā uz galīgiem notiesājošiem spriedumiem, kas pasludināti pēc 2018. gada 25. jūnija.
- 103 Savienības tiesību sistēmā noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības princips un labvēlīgāku krimināltiesību normu (*lex mitior*) retroaktīvas piemērošanas princips ir nostiprināti Hartas 49. panta 1. punktā.
- 104 Saskaņā ar noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības principu krimināltiesību normām citastarp ir jānodrošina pieejamība un paredzamība gan attiecībā uz noziedzīga nodarījuma definīciju, gan noteikto sodu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2017. gada 5. decembris, *M.A.S. un M.B.*, C-42/17, EU:C:2017:936, 55. punkts, kā arī 2020. gada 11. jūnijs, *Prokuratura Rejonowa w Słupsku*, C-634/18, EU:C:2020:455, 48. punkts).
- 105 Turklāt prasība par piemērojamo tiesību normu precizitāti, kas ir minētā principa neatņemama sastāvdaļa, nozīmē, ka tajās ir skaidri jādefinē noziedzīgi nodarījumi un par tiem piemērojamie sodi. Šis nosacījums ir izpildīts tad, ja tiesību subjekts no atbilstošās normas formulējuma, vajadzības gadījumā izmantojot tiesu sniegto normas interpretāciju, var uzzināt, par kādām

darbībām vai bezdarbību tam iestāsies kriminālatbildība (spriedums, 2017. gada 5. decembris, M.A.S. un M.B., C-42/17, EU:C:2017:936, 56. punkts, kā arī šajā nozīmē skat. spriedumu 2020. gada 11. jūnijs, *Prokuratura Rejonowa w Ślupsku*, C-634/18, EU:C:2020:455, 49. punkts).

- 106 Visbeidzot, saskaņā ar Hartas 49. panta 1. punkta pēdējo teikumu labvēlīgāku krimināltiesību normu (*lex mitior*) retroaktīvas piemērošanas princips nozīmē, ka gadījumā, ja pēc noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas likumā ir paredzēts vieglāks sods, tas ir jāpiemēro.
- 107 Pēdējā minētā principa piemērošana vispirms paredz tiesību sistēmu pēctecību laikā un ir balstīta uz konstatējumu, ka šī pēctecība attiecīgajā tiesību sistēmā atspoguļo nostājas maiņu vai nu attiecībā uz nodarījuma, kas var būt noziedzīgs nodarījums, krimināltiesisko kvalifikāciju, vai sodu, kāds piemērojams par šādu noziedzīgo nodarījumu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 7. augusts, *Clergeau u.c.*, C-115/17, EU:C:2018:651, 33. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 108 Turpinot – no Tiesas judikatūras izriet, ka noteikumi, kas reglamentē noilgumu krimināllietās, neietilpst Hartas 49. panta 1. punkta piemērošanas jomā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 8. septembris, *Taricco u.c.*, C-105/14, EU:C:2015:555, 54.–57. punkts).
- 109 Līdz ar to valsts tiesu pienākums nepiemērot *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) spriedumus Nr. 297/2018 un Nr. 358/2022, kā arī *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Augstā kasācijas tiesa) spriedumu Nr. 67/2022 nevar apdraudēt nedz noziedzīgu nodarījumu un sodu paredzamības, precizitātes un retroaktivitātes aizlieguma principu, nedz labvēlīgāku krimināltiesību normu (*lex mitior*) retroaktīvas piemērošanas principu, kā garantēts Hartas 49. panta 1. punktā.
- 110 Otrkārt, ir jāatgādina, ka tad, ja dalībvalsts tiesai – kā tas ir šajā gadījumā – tiek lūgts pārbaudīt tādas valsts tiesību normas vai valsts pasākuma saderību ar pamattiesībām, kas tādā situācijā, kurā dalībvalsts rīcība nav pilnībā noteikta ar Savienības tiesībām, īsteno šīs tiesības Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē, valsts iestādes un tiesas var piemērot valsts standartus pamattiesību aizsardzībai, ja vien šī piemērošana neapdraud to aizsardzības līmeni, kāds tiek garantēts ar Hartu, kā to interpretējusi Tiesa, nedz arī Savienības tiesību pārākumu, vienotību un efektivitāti (spriedumi, 2013. gada 26. februāris, *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, 29. punkts, 2017. gada 5. decembris, M.A.S. un M.B., C-42/17, EU:C:2017:936, 47. punkts, kā arī 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion u.c.*, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 211. punkts).
- 111 Šajā gadījumā saskaņā ar iesniedzējtiesas sniegtajiem paskaidrojumiem *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) spriedumi Nr. 297/2018 un Nr. 358/2022, kā arī *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Augstā kasācijas tiesa) spriedums Nr. 67/2022 ir balstīti uz premisu, atbilstoši kurai Rumānijas tiesībās noteikumi par kriminālatbildības noilguma termiņa pārtraukšanu ietilpst materiālajās krimināltiesībās un tādēļ uz tiem attiecas noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības princips, kā arī labvēlīgāku krimināltiesību normu (*lex mitior*) retroaktīvas piemērošanas princips, kā garantēts Rumānijas Konstitūcijā. Tādējādi šie principi jāuzskata par valsts pamattiesību aizsardzības standartiem šī sprieduma iepriekšējā punkta izpratnē.
- 112 No šī sprieduma 108. un 109. punktā izklāstītā izriet, ka šie valsts pamattiesību aizsardzības standarti tādās lietās kā pamatlīti nevar apdraudēt Hartā paredzēto aizsardzības līmeni, kā to interpretējusi Tiesa.

- 113 Šajā ziņā jāatgādina par nozīmi, kāda gan Savienības tiesību sistēmā, gan valstu tiesību sistēmās ir noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības principam saistībā ar prasību par paredzamību, precizitāti un piemērojamo krimināltiesību normu atpakaļejoša spēka neesamību (spriedums, 2017. gada 5. decembris, M.A.S. un M.B., C-42/17, EU:C:2017:936, 51. punkts).
- 114 Šīs prasības par krimināltiesību normu paredzamību, precizitāti un retroaktīvas piemērošanas aizliegumu ir tiesiskās drošības principa īpaša izpausme. Šis Savienības tiesību pamatprincips nozīmē prasību, pirmām kārtām, lai tiesību normas būtu skaidras un precīzas un, otrām kārtām, lai tiesību subjekti varētu paredzēt to piemērošanu, it īpaši tad, ja tām var būt nelabvēlīgas sekas. Minētais princips ir būtisks tiesiskuma elements, kas LES 2. pantā ir identificēts gan kā Savienības pamatvērtība, gan kā dalībvalstīm kopīga vērtība (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2017. gada 28. marts, *Rosneft*, C-72/15, EU:C:2017:236, 161. un 162. punkts, kā arī 2022. gada 16. februāris, Ungārija/Parlaments un Padome, C-156/21, EU:C:2022:97, 136. un 223. punkts).
- 115 Šajā gadījumā jānorāda, ka vispirms nospriežot, ka Rumānijas likumdevējs ir pārkāpis krimināltiesību normu paredzamības un precizitātes konstitucionālo principu, jo pieļāvis, ka procesuālās darbības pārtrauc kriminālatbildības noilguma termiņu, lai gan par šīm darbībām netika paziņots aizdomās turētajam vai apsūdzētajam, Rumānijas Konstitucionālā tiesa ir piemērojusi valsts pamattiesību aizsardzības standartu, kas papildina Savienības tiesībās paredzēto aizsardzību pret patvaļu krimināltiesību jomā atbilstoši tiesiskās drošības principam. Tā arī piemēroja šādu valsts pamattiesību aizsardzības standartu vēlāk, kad tā būtībā konstatēja, ka Rumānijas likumdevēja neiejaukšanās, lai aizstātu par šī konstitūcijai neatbilstošu atzīto Kriminālkodeksa noteikumu par noilguma termiņa pārtraukšanu, ir radījusi jaunu, neskaidru un neparedzamu situāciju, pārkāpjot šo konstitucionālo principu.
- 116 Tieši ņemot vērā šīs aizsardzības pret patvaļu nozīmi gan Savienības tiesību sistēmā, gan dalībvalstu tiesību sistēmās, Tiesa 2017. gada 5. decembra sprieduma M.A.S. un M.B. (C-42/17, EU:C:2017:936) 58.–62. punktā būtībā ir nospriedusi, ka valsts aizsardzības standarts, kas vērsts uz krimināltiesību normu paredzamības, precizitātes un retroaktīvas piemērošanas aizlieguma prasību paredzēšanu, tostarp noteikumi par noilgumu attiecībā uz noziedzīgiem nodarījumiem, varēja radīt šķērslī pienākumam, kas konkrētajos apstākļos lietā, kurā taisīts šis spriedums, valsts tiesām bija radies saskaņā ar LESD 325. panta 1. un 2. punktu – nepiemērot valsts tiesību normas, kas reglamentē noilgumu krimināltiesību jomā, lai gan šo valsts tiesību normu piemērošana varēja traucēt piemērot efektīvus un atturošus kriminālsodus diezgan daudzās tādas krāpšanas lielā apmērā gadījumos, kas apdraud Savienības finanšu intereses.
- 117 Šajā ziņā nozīme bija arī tam, ka minētajā lietā aplūkoti noteikumi par noilgumu, kas piemērojami noziedzīgiem nodarījumiem, kuri apdraud Savienības finanšu intereses, tāpat kā šajā lietā nebija pilnībā saskaņoti, kā norādīts šī sprieduma 81. punktā.
- 118 Ņemot vērā šī sprieduma 113.–117. punktā minētos apsvērumus un to, ko Tiesa ir nospriedusi 2017. gada 5. decembra spriedumā M.A.S. un M.B. (C-42/17, EU:C:2017:936), ir jāsecina, ka tādā lietā kā pamatlīta Rumānijas tiesām nav pienākuma nepiemērot šī sprieduma 111. punktā minēto valsts judikatūru saskaņā ar LESD 325. panta 1. punktu un FIA konvencijas 2. panta 1. punktu, neraugoties uz sistēmisku nesodāmības risku par krāpšanu lielā apmērā, kas apdraud Savienības finanšu intereses, ciktāl 111. punktā minētie spriedumi ir balstīti uz noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības principu, kas aizsargāts valsts tiesībās, saistībā ar prasībām par krimināltiesību normu paredzamību un precizitāti, tostarp noilguma noteikumu noziedzīgiem nodarījumiem gadījumā.

- 119 Tomēr no iesniedzējtiesas sniegtajiem paskaidrojumiem izriet, ka *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Augstā kasācijas tiesa) spriedums Nr. 67/2022 arī ir balstīts uz labvēlīgāku krimināltiesību normu (*lex mitior*) retroaktīvas piemērošanas principu, kurš izriet no *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) spriedumiem Nr. 297/2018 un Nr. 358/2022. Saskaņā ar interpretāciju, ko iesniedzējtiesa sniegusi *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Augstā kasācijas tiesa) spriedumam Nr. 67/2022, pēdējā minētā tiesa esot konstatējusi, ka minētais princips ļautu retroaktīvi mainīt kriminālatbildības noilguma pārtraukšanas pamatu neesamības Rumānijas tiesībās sekas, kuras izriet no šiem diviem *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) spriedumiem, attiecībā uz procesuālajām darbībām pirms 2018. gada 25. jūnija, proti, pēdējās minētās tiesas sprieduma Nr. 297/2018 publicēšanas dienas.
- 120 Valsts aizsardzības standarta piemērošana, kas attiecas uz labvēlīgāku krimināltiesību normu (*lex mitior*) retroaktīvas piemērošanas principu, ir jānošķir no tā valsts aizsardzības standarta piemērošanas, kuru Tiesa izvērtēja 2017. gada 5. decembra spriedumā M.A.S. un M.B. (C-42/17, EU:C:2017:936).
- 121 Šajā ziņā no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka pirmā minētā valsts aizsardzības standarta piemērošana var palielināt sistēmisko risku, ka par krāpšanu lielā apmērā, kas apdraud Savienības finanšu interesēs, var netikt piemērots nekāds kriminālsods, tādējādi pārkāpjot LESD 325. panta 1. punktu un FIA konvencijas 2. panta 1. punktu.
- 122 Proti, atšķirībā no valsts aizsardzības standarta attiecībā uz krimināltiesību normu paredzamību, kas, kā norāda iesniedzējtiesa, vienīgi neitralizē procesuālo darbību, kas veiktas laikposmā no 2018. gada 25. jūnija – dienas, kad publicēts *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) spriedums Nr. 297/2018, – līdz 2022. gada 30. maijam – dienai, kad stājas spēkā Valdības ārkārtas rikožums Nr. 71/2002, pārtraucošo iedarbību, valsts aizsardzības standarts, kurš attiecas uz labvēlīgāku krimināltiesību normu (*lex mitior*) retroaktīvu piemērošanu, vismaz dažos gadījumos ļaujot neitralizēt procesuālo darbību – pat pirms 2018. gada 25. jūnija, bet pēc jaunā Kriminālkodeksa stāšanās spēkā 2014. gada 1. februārī (proti, vairāk nekā četrus gadus), – pārtraucošo iedarbību.
- 123 Šādos apstākļos, ņemot vērā nepieciešamību līdzsvarot pēdējo minēto valsts aizsardzības standartu ar LESD 325. panta 1. punkta un FIA konvencijas 2. panta 1. punkta noteikumiem, tas, ka valsts tiesa piemēro minēto standartu, lai apstrīdētu kriminālatbildības noilguma termiņa pārtraukšanu ar procesuālām darbībām pirms 2018. gada 25. jūnija – dienas, kad publicēts *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) spriedums Nr. 297/2018 –, ir jāuzskata par tādu, kas var apdraudēt Savienības tiesību pārkāpumu, vienotību un efektivitāti šī sprieduma 110. punktā atgādinātās judikatūras izpratnē (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 212. punkts).
- 124 Līdz ar to ir jāuzskata, ka valsts tiesas tiesvedībās, kuru mērķis ir piemērot kriminālsodus par tādu krāpšanu lielā apmērā, kas apdraud Savienības finanšu intereses, nevar piemērot šī sprieduma 119. punktā minēto valsts aizsardzības standartu attiecībā uz labvēlīgāku krimināltiesību normu (*lex mitior*) retroaktīvas piemērošanas principu, lai apstrīdētu kriminālatbildības noilguma termiņa pārtraukšanu ar procesuālām darbībām pirms 2018. gada 25. jūnija – dienas, kad publicēts *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) spriedums Nr. 297/2018.

125 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo un otro jautājumu ir jāatbild, ka LESD 325. panta 1. punkts un FIA konvencijas 2. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts tiesām nav pienākuma nepiemērot šis dalībvalsts Konstitucionālās tiesas spriedumus, ar ko valsts tiesību norma, kurā reglamentēti noilguma termiņa pārtraukšanas pamati krimināllietās, ir atzīta par spēkā neesošu tādēļ, ka saistībā ar prasībām par krimināllikuma paredzamību un precizitāti ir pārkāpts noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības princips, kas aizsargāts valsts tiesībās, pat ja šo spriedumu iznākumā kriminālatbildības noilguma dēļ tiktu izbeigts ievērojams skaits krimināllietu, tostarp lietas par tādu krāpšanu lielā apmērā, kas apdraud Savienības finanšu intereses. Savukārt minētās Savienības tiesību normas ir jāinterpretē tādējādi, ka šis dalībvalsts tiesām ir pienākums nepiemērot valsts aizsardzības standartu attiecībā uz labvēlīgāku krimināltiesību normu (*lex mitior*) retroaktīvas piemērošanas principu, kas ļauj apstrīdēt – tostarp to prasību ietvaros, kuras celtas par galīgiem spriedumiem, – kriminālatbildības noilguma termiņa pārtraukšanu šādās lietās ar procesuālajām darbībām, kas veiktas pirms spēkā neesamības konstatējuma.

Par trešo jautājumu

126 Ar trešo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Savienības tiesību pārākuma princips ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu vai praksi, saskaņā ar kuru dalībvalsts vispārējās jurisdikcijas tiesām ir saistoši Konstitucionālās tiesas, kā arī šis dalībvalsts augstākās tiesas nolēmumi un šī iemesla dēļ un ņemot vērā risku, ka iestāsies attiecīgo tiesnešu disciplinārbildība, tās nevar pēc savas ierosmes nepiemērot no šiem nolēmumiem izrietošo judikatūru, pat ja tās, ņemot vērā Tiesas spriedumu, uzskata, ka šī judikatūra ir pretrunā Savienības tiesībām.

127 Šajā ziņā jāatgādina, ka, lai gan tieslietu organizācija dalībvalstīs ir šo dalībvalstu kompetencē, tām, īstenojot šo kompetenci, ir jāievēro no Savienības tiesībām izrietošie pienākumi. Tas pats attiecas uz tiesnešu disciplinārbildības par valsts konstitucionālās tiesas nolēmumu neievērošanu jomu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 133. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

128 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru ar Savienības tiesību pārākuma principu tiek nostiprināta Savienības tiesību prioritāte pār dalībvalstu tiesībām. Tādējādi šis princips nosaka pienākumu visām dalībvalstu struktūrām nodrošināt dažādo Savienības normu pilnīgu iedarbību, un dalībvalstu tiesības nevar ietekmēt iedarbību, kura šīm dažādajām normām ir atzīta minēto valstu teritorijā (spriedums, 2021. gada 18. maijs, *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 un C-397/19, EU:C:2021:393, 244. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

129 Kā atgādināts šī sprieduma 95. punktā, pārākuma princips valsts tiesai uzliek pienākumu nodrošināt Savienības tiesību prasību pilnīgu ievērošanu izskatāmajā lietā, vajadzības gadījumā pēc savas iniciatīvas nepiemērojot jebkādu valsts tiesisko regulējumu vai praksi – pat ja tā ir vēlāka –, kas ir pretrunā tādai Savienības tiesību normai kā LESD 325. panta 1. punkts, neprasot vai negaidot, ka šis valsts tiesiskais regulējums vai prakse tiks atcelta likumdošanas ceļā vai izmantojot kādu citu konstitūcijā paredzētu metodi.

- 130 Šajā gadījumā iesniedzējtiesa norāda, ka gadījumā, ja nesaderība ar Savienības tiesībām izrietētu no atbildes uz pirmo un otro jautājumu un ja izrādītos, ka Savienības tiesībām atbilstīga interpretācija nav iespējama, ņemot vērā izvirzītos pamatus, tai varētu nākties nepiemērot risinājumus, kas izmantoti šī sprieduma 111. punktā minētajā valsts judikatūrā.
- 131 Iesniedzējtiesa uzsver, ka jaunais disciplinārais režīms, kas paredzēts Likuma Nr. 303/2022 par tiesnešu un prokuroru statusu 271. un 272. pantā, ļauj sodīt tiesnešus, kuri apzināti un tātad ļaunprātīgi vai pieļaudami rupju nolaidību nav ievērojuši *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) vai *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Augstā kasācijas tiesa) spriedumus par apelācijas sūdzībām tiesiskuma interesēs.
- 132 Šajā ziņā jāatgādina, ka Tiesas prejudiciālais nolēmums ir saistošs valsts tiesai attiecībā uz to Savienības tiesību normu interpretāciju, kas izmantotas pamatlietas izskatīšanai (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1977. gada 3. februāris, *Benedetti*, 52/76, EU:C:1977:16, 26. punkts, un 2022. gada 22. februāris, RS (Konstitucionālās tiesas spriedumu iedarbība), C-430/21, EU:C:2022:99, 74. punkts).
- 133 Valsts tiesai, kas izmantojusi tai LESD 267. panta otrajā daļā piešķirto iespēju, tātad vajadzības gadījumā ir jānoraida augstākas instances valsts tiesas vērtējumi, ja tā, ņemot vērā Tiesas sniegto interpretāciju, uzskata, ka tie neatbilst Savienības tiesībām, vajadzības gadījumā nepiemērojot valsts tiesību normu, kurā tai ir noteikts pienākums ievērot augstākas instances tiesas nolēmumus (spriedums, 2022. gada 22. februāris, RS (Konstitucionālās tiesas spriedumu iedarbība), C-430/21, EU:C:2022:99, 75. punkts).
- 134 Valsts tiesai, kura ir izmantojusi iespēju vai izpildījusi pienākumu vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, nevar tikt liegts nekavējoties piemērot Savienības tiesības atbilstoši Tiesas nolēmumam vai judikatūrai, jo pretējā gadījumā tiktu mazināta minētā panta lietderīgā iedarbība. Jāpiebilst, ka pilnvaras šajā piemērošanas brīdī darīt visu nepieciešamo, lai netiktu piemērots valsts tiesiskais regulējums vai prakse, kura, iespējams, rada šķērslī Savienības tiesību normu pilnīgai efektivitātei, ir Savienības tiesas pilnvaru neatņemama sastāvdaļa, kas jāīsteno valsts tiesai, kurai atbilstoši savai kompetencei ir jāpiemēro Savienības tiesību normas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion u.c.*, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 257. punkts).
- 135 Valsts tiesiskais regulējums vai prakse, saskaņā ar kuru attiecīgās dalībvalsts Konstitucionālās tiesas, kā arī augstākās tiesas nolēmumi ir saistoši vispārējās jurisdikcijas tiesām, lai gan pēdējās minētās tiesas uzskata, ka, ņemot vērā Tiesas prejudiciālo nolēmumu, no šiem nolēmumiem izrietošā judikatūra ir pretrunā Savienības tiesībām, var šīm tiesām liegt nodrošināt šo tiesību prasību pilnīgu iedarbību, un šo lieguma iedarbību var pastiprināt fakts, ka valsts tiesībās šis konstitucionālās judikatūras iespējamā neievērošana var tikt kvalificēta kā disciplinārpārkāpums (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion u.c.*, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 259. punkts).
- 136 Konkrētāk, attiecībā uz disciplināratbildību, kas tiesnešiem saskaņā ar attiecīgo valsts tiesisko regulējumu var būt gadījumā, ja netiek ievēroti attiecīgās dalībvalsts Konstitucionālās tiesas, kā arī augstākās tiesas nolēmumi, to, ka valsts tiesa pilda ar Līgumiem šādi uzticētos uzdevumus un ievēro tai atbilstoši Līgumiem noteiktos pienākumus, saskaņā ar Savienības tiesību pārākuma principu īstenojot tādu tiesību normu kā LESD 325. panta 1. punkts vai FIA konvencijas 2. panta 1. punkts un īstenojot Tiesas sniegto interpretāciju, pēc definīcijas nevar uzskatīt par

disciplinārpārkāpumu, ko pieļāvuši šādas tiesas tiesneši, citādi minētā tiesību norma un šis princips *ipso facto* tiktu pārkāpti (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034, 260. punkts, kā arī 2023. gada 13. jūlijs, YP u.c. (Tiesneša imunitātes atcelšana un viņa atstādināšana no amata), C-615/20 un C-671/20, EU:C:2023:562, 85. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 137 No iepriekš izklāstītā izriet, ka Savienības tiesību pārākuma princips ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu vai praksi, saskaņā ar kuru dalībvalsts vispārējās jurisdikcijas tiesām ir saistoši šis dalībvalsts Konstitucionālās tiesas, kā arī augstākās tiesas nolēmumi un šī iemesla dēļ un ņemot vērā risku, ka iestāsies attiecīgo tiesnešu disciplinārtbildība, tās nevar pēc savas ierosmes nepiemērot no šiem nolēmumiem izrietošo judikatūru, pat ja tās, ņemot vērā Tiesas spriedumu, uzskata, ka šī judikatūra ir pretrunā Savienības tiesībām.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 138 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

- 1) **LESD 325. panta 1. punkts un Konvencijas, kas izstrādāta uz Līguma par Eiropas Savienību K.3 panta pamata, par Eiropas Kopienu finanšu interešu aizsardzību, un kas parakstīta Briselē 1995. gada 26. jūlijā un pievienota Padomes 1995. gada 26. jūlija aktam, 2. panta 1. punkts**

ir jāinterpretē tādējādi, ka

dalībvalsts tiesām nav pienākuma nepiemērot šis dalībvalsts Konstitucionālās tiesas spriedumus, ar ko valsts tiesību norma, kurā reglamentēti noilguma termiņa pārtraukšanas pamati krimināllietās, ir atzīta par spēkā neesošu tādēļ, ka saistībā ar prasībām par krimināltiesību normu paredzamību un precizitāti ir pārkāpts noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības princips, kas aizsargāts valsts tiesībās, pat ja šo spriedumu iznākumā kriminālatbildības noilguma dēļ tiktu izbeigts ievērojams skaits krimināllietu, tostarp lietas par tādu krāpšanu lielā apmērā, kas apdraud Savienības finanšu intereses.

Turpreti minētās Savienības tiesību normas ir jāinterpretē tādējādi, ka

šis dalībvalsts tiesām ir pienākums nepiemērot valsts aizsardzības standartu attiecībā uz labvēlīgāku krimināltiesību normu (*lex mitior*) retroaktīvas piemērošanas principu, kas ļauj apstrīdēt – tostarp to prasību, kuras celtas par galīgiem spriedumiem, – kriminālatbildības noilguma termiņa pārtraukšanu šādās lietās ar procesuālajām darbībām, kas veiktas pirms spēkā neesamības konstatējuma.

- 2) **Savienības tiesību pārākuma princips**

ir jāinterpretē tādējādi, ka

tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu vai praksi, saskaņā ar kuru dalībvalsts vispārējās jurisdikcijas tiesām ir saistoši šīs dalībvalsts Konstitucionālās tiesas, kā arī augstākās tiesas nolēmumi un šī iemesla dēļ un ņemot vērā risku, ka iestāties attiecīgo tiesnešu disciplinārtbildība, tās nevar pēc savas ierosmes nepiemērot no šiem nolēmumiem izrietošo judikatūru, pat ja tās, ņemot vērā Tiesas spriedumu, uzskata, ka šī judikatūra ir pretrunā Savienības tiesībām.

[Paraksti]